

SKOG

Precis som vid förra rapporteringen har endast en av femton skogliga naturtyper, fjällbjörkskog, gynnsam bevarandestatus. Övriga 14 naturtypers arealer är för små, minskar eller har en alltför långsamt ökande areal, trots naturvårdsinsatser för att utveckla och skydda landets skogsmark. Framför allt i den boreala och den kontinentala regionen behöver naturtypernas arealer öka kraftigt för att nå referensvärdena för gynnsam bevarandestatus.

Bevarandestatus

Sverige har en ansenlig del av Europas skogsmark och därmed ett särskilt ansvar för de skogliga naturtyper som finns där. Skogsråvara är samtidigt en förnybar resurs och en viktig exportvara. Brukandet har därför haft stort inflytande på skogslandskapets utveckling. Det idag dominerande trakthyggesbruket slog igenom på 1950-talet och har gradvis omvandlat skogslandskapet. Inom några årtionden kommer huvuddelen att bestå av relativt ung, trakthyggesbrukad skog, medan endast en liten del kommer att vara betydligt äldre, skyddad skog.

Merparten av dagens brukade skogar saknar de kvaliteter som gäller för habitatdirektivets naturtyper. Framförallt sena

successionsstadier (höga åldrar) av alla naturtyper har minskat till följd av skogsbruk. Arter som är anpassade till dessa skogsmiljöer, t.ex. olika träd- och vedlevande kryptogamer har missgynnats, eftersom de sällan hinner återetablera och sprida sig i den brukade skogen innan den åter avverkas. Brukandet under de sista 100 åren har även påverkat de processer som behövs för att naturtyperna ska finnas kvar och behålla sin kvalitet. Skogsbränder, översvämningar och andra störningar har minimerats, samtidigt som skogsbetet och annan traditionell hävd nästan helt har upphört. Brukandet har däremot gynnat hjortdjuren. Detta har skapat föryngringsproblem

Skog i Arjeplog, Norrbotten. Foto: Wenche Eide.
 Forest in Arjeplog, Norrbotten. Photo: Wenche Eide.

bland beteskänsliga lövträdsdrag och medfört att gran har främjats vid föryngringen av skog i södra Sverige.

Sedan 1990-talet görs en rad insatser för att förbättra statusen; arealen skyddad skog utökas, satsningar på hotade arter genomförs samt restaurerings- och bränningsåtgärder utförs. Fler träd lämnas kvar på hyggen efter avverkning, vilket kan gynna störningsanpassade arter. Såväl den genomsnittliga mängden död ved som andelen lövträd och arealen gammal skog har stigit i landskapet, men effekterna av detta på naturtyperna och övrig skogsmiljö är ännu oklara. Även andelen skog med ädla lövträd har ökat, vilket bedöms bidra till en ökning av arealen med olika ädellövskogstyper i södra delen av den boreala regionen. Samtidigt avverkas fortfarande både fjällnära skog och andra områden med höga naturvärden, vilket bedöms bidra till en fortgående minskning av olika naturtyper i den alpina och boreala regionen. Även kvävenedfall i södra Sverige, biobränsleuttag, odling av främmande trädarter samt ett ökat intresse för produktionshöjande skötsel, t.ex. kortare omloppstider, skogsgödsling och dikning, kan påverka framtidsutsikterna negativt.

Naturtypernas aktuella areal och kvalitet inventeras av den nationella miljöövervakningen¹. Bland annat kartläggs successionstadiet och äldre åldersklasser som enligt vetenskapliga bristanalyser² är betydligt sällsyntare i dagens brukade än i förindustriella skogar.

Resultaten från miljöövervakningen visar att det bara är i den alpina regionen, där påverkan av skogsbruk hittills varit minst, som naturtyperna utgör mer än tio procent av skogsmarksarealen. På fastmarken nedanför fjällen är andelen endast ett fåtal procent. Den begränsade och ofta uppsplittrade förekomstarealen av olika naturtyper i de boreala och kontinental regionerna är bekymmersam för de arter som är anpassade till dessa skogsmiljöer. Vissa successionstadiet som är viktiga för särskilda arter (exempelvis brandfält samt äldre trivial- och ädellövskogar) är idag så sällsynta att riktade åtgärder behövs för att hjälpa arterna (t.ex. brandinsekter) att fortleva regionalt.

Skogliga naturtyper i habitatdirektivet, samt den samlade bedömningen av deras bevarandestatus per biogeografiska region 2007 och 2013. Grön = gynnsam, gul = otillfredsställande, röd = dålig och X = okänd. Symboler utan tecken anger en stabil eller okänd trend, minus och plus en negativ respektive positiv trend. För utförligare redovisning, se tabell A.

Forest habitats listed in the Habitats Directive, and an overall assessment of their status in the respective biogeographic region 2007 and 2013; green = favourable, yellow = inadequate, red = unfavourable, and X = unknown. Symbols without a sign indicate a stable or unknown situation, whereas a minus or a plus denotes a negative, respectively a positive trend. For a more detailed account, see table A.

¹ RIS; Riksskogsinventeringen, NILS; Nationell Inventering av Landskapet i Sverige
² Se t.ex. SOU 1997:97, Skogsstyrelsen (2010) rapport 4

För att Sveriges skogar ska nå gynnsam bevarandestatus behövs fortsatta insatser för att bevara och återskapa olika naturtyper. Insatser fordras framför allt där bristen är störst; bland arealmässigt underrepresenterade naturtyper i boreal och kontinental region. Oskyddade skogar med naturtypskvaliteter behöver omgående bevaras, och betydande arealer måste på sikt återskapas genom restaurering.

Förändringar 2007–2013

I de fall där statusbedömningarna ändrats beror detta på bättre underlag snarare än reella miljöförändringar. Ofta handlar det om att det gjorts nya skattningar av förekomstarealerna baserat på de stickprovsinventeringar som sedan 2008 görs inom miljöövervakningen¹.

Underlag

Såväl arealskattningar som uppgifter om strukturer baseras på stickproven i miljöövervakningen. Vanliga naturtyper påträffas oftare och deras arealer kan därmed skattas med större säkerhet än arealerna för de sällsynta naturtyperna.

Naturtyper	SKOG	Samlad bedömning					
		ALP		BOR		CON	
KOD	Svenskt namn	2007	2013	2007	2013	2007	2013
9010	taiga	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖
9020	nordlig ädellövskog			⊖	⊖	⊖	⊖
9030	landhöjningsskog			⊖	⊖		
9040	fjällbjörkskog	⊖	⊖				
9050	näringsrik granskog	⊖	⊖	⊖	⊖		
9060	åsbarrskog		⊖	⊖	⊖		
9080	lövsumpskog			⊖	⊖	⊖	⊖
9110	näringsfattig bokskog			⊖	⊖	⊖	⊖
9130	näringsrik bokskog			⊖	⊖	⊖	⊖
9160	näringsrik ekskog			⊖	⊖	⊖	⊖
9180	ädellövskog i branter			⊖	⊖	⊖	⊖
9190	näringsfattig ekskog			⊖	⊖	⊖	⊖
91D0	skogsbävuxen myr	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖
91E0	svämlövskog	⊖	⊖	+	⊖	⊖	⊖
91F0	svämädellövskog			+	⊖	⊖	⊖